

VENDULA V. HINGAROVÁ: ČESKÁ A SLOVENSKÁ PERIODIKA V ARGENTINĚ

PROF. PHDR. JÁN BOTÍK, DRSC.

Vendula V. Hingarová is a Hispanist and Iberoamericanist who has long been devoted to Czech and Slovak emigration to South America. Her research efforts represents a publication aimed at Czech and Slovak periodicals published in Argentina, the review of which is the subject of this paper. Hingarová has used 45 newspapers published by Czech and Slovak migrants in Argentina from the archives of 12 libraries in Czech Republic, Slovakia, Germany, U.S.A. and Argentina. Exile print is also part of the publication, where representatives of the Slovak political emigration and members of the domestic branch such as Ferdinand Ďurčanský, Štefan Polakovič, Rudolf Dilong or Jozef Cíger Hronský figure prominently. The publication as a whole is a reflection of Czech and Slovak group solidarity, minority identity, but also the controversy, considering the political turbulence in the emigrants' home countries.

Keywords: Czech and Slovak emigrants, exile periodicals, library archives, Argentina, Vendula Vlková Hingarová, review

 janobotik@gmail.com

ČESKÁ A SLOVENSKÁ PERIODIKA V ARGENTINĚ

Vendula V. Hingarová

Výsledky migračných a minoritných štúdií zahraničných Čechov a Slovákov obohatila nedávno publikácia o českej a slovenskej periodickej tlači v Argentíne. Jej autorkou je hispanistka a iberoamerikanistka Vendula Hingarová, ktorá sa na Fakulte humanitných štúdií Karlovej univerzity dlhodobo venuje českému a slovenskému vysťahovalectvu do Južnej Ameriky. Jej publikáciu dávame do pozornosti aj slovenskej odbornej verejnosti, pretože taký komplexný a precízne analyticky zhodnotený obraz o slovenskej tlači v Argentíne doposiaľ u nás absentoval. Takže publikáciu Venduly Hingarovej môžeme privítať ako významný zdroj informácií k obrazu o vysťahovaleckom živote Slovákov v Argentíne.

Autorka pôvodne zamýšľala koncipovať túto publikáciu len ako pojednanie o českej žurnalistike v Argentíne. K prehodnoteniu tohto zámeru prišlo potom, keď si uvedomila, že počiatky českých a slovenských periodík spadajú do obdobia vzniku Československej republiky, čo aj u českých a slovenských vysťahovalcov v Argentíne rezonovalo v uvedomovaní si štátnej spolupatričnosti. Bolo preto prirodzené, že vydavatelia väčšinu novín z medzivojnového obdobia označovali ako noviny Čechov a Slovákov, čo zvyrazňovali aj v ich názvoch prívlastkom *československé*. Bola to najmä snaha českých imigračných lídrov integrovať Slovákov nielen do spoločných vysťahovaleckých spolkov, ale aj do spoločných žurnalistických aktivít.

Mať vlastné noviny bolo v multietnickej Argentíne prestížnou záležitosťou každej národnostnej skupiny, takže zakrátko začali vydávať svoje noviny aj Slováci. Vendula Hingarová exploatovala vo svojej publikácii 45 novinových titulov, ktoré vydávali českí a slovenskí imigranti v Argentíne od svojho príchodu do roku 2003, keď sa federatívne Československo rozdelilo na dva samostatné štáty. Z uvedeného počtu 26 jednotiek vyšlo v českom a 19 v slovenskom jazyku. Zmienku si zaslúži, že databáza, ktorá sa stala obsahovým východiskom posudzovanej publikácie, bola zhromaždená z dvanástich knižníc a archívov v Českej republike, na Slovensku, ako aj v Nemecku, USA a v Argentíne. Najobsiahlejšiu zbierku tezaurovaných novinových titulov uchováva Knižnica Náprstkovo múzea v Prahe a národná knižnica v Buenos Aires.

Vendula Hingarová pri analytickom rozpracovávaní českej a slovenskej periodickej tlače v Argentíne vylčovala dva základné, z časového a obsahového zreteľa rozdielne ideové a konceptuálne prístupy k zameraniu vydávaných novín. Vychádzala z toho, že na ich tvorbe sa podieľali dve rôzne prisťahovalecké

Titulný list publikácie *Česká a slovenská periodika v Argentíně*.
Zdroj: www.obalkyknih.cz

vlny a dve sociálne a názorovo odlišné skupiny českých a slovenských imigrantov. Kým tá staršia vlna z medzivojnového obdobia orientovala svoje noviny na záujmy a potreby prevažne robotníckych, farmárskych a služobníckych čitateľov, tá novšia povojnová vlna, reprezentovaná príslušníkmi slovenských politických emigrantov, orientovala svoje noviny takmer výlučne na reálie súvisiace so vznikom a zánikom Slovenskej republiky v rokoch 1939 – 1945, ako aj na politický program a vysťahovalecké problémy slovenských exulantov. Takže v zmysle takýchto kritérií autorka označuje tú staršiu ako „*krajanskú tlač*“ a tú novšiu ako „*exilovú tlač*“.

Slovenská krajanská tlač sa spočiatku rozvíjala v rámci česky vydávaných novín. Slovenčina zohrala dôležitú úlohu pri prezentovaní ľavicových názorov, ktoré vyžarovali zo *Slovenského robotníckeho spolku* (1926), v roku 1930 premenovaného na *Slovenský spolok* so sídlom v Buenos Aires. Slovenčina bola výraznejšie zastúpená hlavne v novinách *Dělnické listy*,

ktoré Vendula Hingarová charakterizovala ako vyvážené bilingválne česko-slovenské noviny.

V roku 1929 sa z podnetu Slovenského robotníckeho spolku zrodili prvé, národne a sociálne zamerané noviny s názvom *Slovenský ľud*. V prvej polovici 20. storočia to bol jediný slovenský časopis v Argentíne. Mal viacero pravidelných rubriík, pričom jeho hlavný dôraz bol zacielený na spolkové spravodajstvo a na krajanjský život Slovákov v Argentíne.

Napriek tomu, že *Slovenský ľud* naplňal ambíciu byť novinami všetkých Slovákov v rozľahlej Argentíne, vznikli aj ďalšie slovenské noviny krajanjského typu. Vychádzali v prostredí slovenskej enklávy v severoargentínskej provincii Chaco. Ich vydavateľom bol evanjelický cirkevný zbor so sídlom v Saenz Peña. Najdlhšie vychádzal mesačník *Boletín* (1953 – 1973), od roku 1985 ho nahradil v španielčine vydávaný *Boletín de la cogregación evangélica luterana*. Potreba takto lokálne rámcovaného časopisu vyplynula nielen z kompaktného evanjelického vierovyznania tejto komunity, ale aj z toho, že jej príslušníci sa v Chacu zoskupili spomedzi slovenských vysťahovalcov od 18. – 19. storočia žijúcich v Bulharsku, Rumunsku, Juhoslávii a Maďarsku. Zaiste k tomu prispelo aj ich živobytie farmárskych pestovateľov bavlny. To všetko vtlačalo tejto enkláve provenienčnú, jazykovú, náboženskú, kultúrnu a hospodársku jedinečnosť, čo sa prejavilo aj v potrebe vlastných novín.

Vendula Hingarová vo svojej publikácii nemarginalizovala ani exilovú tlač v Argentíne. Hlavne tú slovenskú. Možno konštatovať, že v Argentíne zakotvilo vari to najreprezentatívnejšie krídlo slovenskej povojnovej politickej emigrácie. Boli v ňom zastúpené také významné osobnosti politického a kultúrneho života Slovenskej republiky 1939 – 1945, ako Ferdinand Ďurčanský, Alojz Macek, Ladislav Jankovič, Štefan Polakovič, Jozef Cíger Hronský, Stanislav Mečiar, Rudolf Dilong, Ferdinand Hoffman, Ján Elen Boor a ďalší, medzi ktorými boli zastúpení špičkoví predstavitelia elity vtedajšej spoločnosti na Slovensku. Bolo to nepochybne výrazné oživenie národnostného, kultúrneho a jazykového uspošobenia slovenskej komunity etablovanej v argentínskej metropole. Takýto potenciál osobností sa vzápätí po ich príchode do Argentíny odrazil v explózii exilovej tlače. V rokoch 1945 až 1958 bolo založených dvanásť slovenských exilových časopisov.

Predstavitelia slovenskej politickej emigrácie sa za krátko predstavili ako vitálna a ctížiadostivá komunita. Začlenili sa do tamojšieho Slovenského spolku, v ktorom čoskoro zaujali kľúčové pozície. Premenovali

Vendula Hingarová. Zdroj: www.cuni.cz

ho na *Slovenský kultúrny spolok*, dovtedajší časopis *Slovenský ľud* nahradili najskôr časopisom *Juhoamerický Slováč* (1950 – 1955) a pozdejšie časopisom *Slovenský život v Argentíne* (1976 – 2003). Pre tieto exilovo orientované časopisy bola príznačná iba nepatrná miera zacielenia na ekonomicky činnú vrstvu medzivojnových imigrantov či už v industriálnom alebo agrárnom prostredí. Reflektovali hlavne metropolitné prostredie exilových imigrantov, ako aj ich pretrvávajúce nacionalistické a separatistické presvedčenie.

Takže čo povedať na záver? Česká a slovenská žurnalistika v Argentíne vznikla ako prirodzená potreba utvárania a skupinového jestvovania českých a slovenských imigrantov. Táto tlač je významným zdrojom empirických dát o ich združovaní sa do náboženských, robotníckych, krajanjských, exilových a kultúrnych spolkov. Taktiež aj o prejavoch skupinovej solidarity, ako aj vyhrotenej kontroverzie. Česká a slovenská periodická tlač v Argentíne je aj nezastupiteľným dokladom toho, ako sa v živote českých a slovenských imigrantov v Argentíne vyhranili prejavy skupinovej svojbytnosti, ktorá je v celkovom spektre zahraničných Čechov a Slovákov zastúpená výraznými znakmi skupinovej jedinečnosti a minoritnej identity.